

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr E. T. v. d. Born, Helpman (Gron.); Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. J. Cremer, Zevenboven; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr D. van Dijk, Groningen; Dr K. Fernhout, Baarn; Dr W. H. Gispert, Delft; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herken, Ermelo; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Tzum; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr Joh. Lijkema, Francken, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanawerd; Dr J. Smelle, 's-Gravenhage; Dr H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Noekum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr C. Veenhof, Harkstede; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; J. J. Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Druckers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f. 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f. 7.50 en voor Ned.-Indië f. 6.— per jaar.
Advertentieën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f. 0.15.

BERICHT AAN DE LEZERS.

Dr F. de Vries te Mijdrecht, beroepen predikant te 's-Gravenhage, dien wij eenige weken geleden tot medewerker aan ons blad uitnodigden, berichte ons deze week, dat hij tot die medewerking bereid was.

INHOUD: Hoofdartikel: Kerkelijke gedeeldheid en Verbondsgehoorzaamheid. XI. — Uit de Schrift: Hij heeft het gezegd. (Hebr. 13:5b). — Kerkelijk Leven: Blijven bij het punt! Een cursivering van „De Heraut” en een conclusie van „Haarlemsch Kerkblad”. — Lit. en Kunst: Literaire kanttekeningen. I. — Uit de Historie: Grote Todorfiguren. V. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Publieke Armenzorg en Diaconie. IV. — Muzikale Kroniek: Allerlei. I. — Opvoeding en Onderwijs: Keuring. De 60-jarigen. — Zending en Evangelisatie: De Zending in Oost en West. I. — Correspondentie van de Redactie. — Perschoon. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Kerkelijke gedeeldheid en Verbondsgehoorzaamheid.
(„Een roepstem” beantwoord.)

XL

Sectie?

Is eenmaal de geloofs-inhoud erkend, die ligt uitgesproken in de gedachte, dat het doen van Gods gebod — zonder rechts of links te zien — de eenheid werkt, dan komt meteen het over-en-weer elkander met den secte-naam bestempelen tot rust.

We zullen niet ingaan hier op de kwesties, die de tweede redenaar opwierp: het doopen van kinderen uit andere gemeenten, b.v. (De Cock deed het, maar anderen, op verzoek der besturen, deden het ook), of zijn kritiek op dien bepaald gezangbundel (wil men ons eens zeggen, hoeveel Hervormde predikanten van vandaag het nog bonter maken?), of andere punten-in-geding. Wel nemen we er nota van, dat de redenaar zegt, dat de gebonden kerk van 1834 (zie daarover mijn eerste artikel) niet doen kon, wat De Cock „van haar eische”. Kon de kerk niet zijn „memorie van defensie” bespreken? Voor het minst bespreken? Zij heeft het niet gedaan; wij toonden het elders aan. Willen de confessionele predikanten nu eens ronduit zeggen, wat zij doen zouden, als zij, anno 1935, bij de synode ingediend hadden De Cocks memorie, en dan gestraft werden als hij, met gelijk doodzwijgen van hun argumenten?

De tweede redenaar beroept zich op het feit, dat de regering aan de „afgescheidenen” geweerd heeft, hun vergadering als landskerk te erkennen. Daargelaten, of dit juist uitgedrukt is (ik geloof het niet), meen ik, dat daarmee nog niet het recht gegeven is, deze „afgescheidenen” kerk daarom als secte aan te dienen. Indien de afgescheidenen hun samenkomsten tot den dienst des Woords en der Sacramenten hadden afhankelijk gesteld van een regeringsbesluit, dan zou de zaak anders hebben gestaan. Maar zij hebben dat niet gedaan. Zij hebben alleen dragonders en dergelijke lieden van de kerkdeur weggewerkt en den greep der overheidshand in de offeranden, die Christus van hen vroeg voor Zich zelf en voor Zijn achtergelaten armen, willen verhinderen. Maar zij hebben vooropgesteld den wil en de daad van dat samenkomen en offeren.

En die wil, en die daad, ze zijn wel iets anders geweest, dan „een eigenmachtige tucht-oefening”. Was die memorie van defensie tucht-oefening? Neen, ze was het doen van 't werk der kerk! Die de memorie dood-zwigen, die lieten hun kerkwerk na, schoon ze daartoe waren aangesteld;

die dreven de kerk daarmee in den secte-hoek. Trok de indiener dezer memorie van defensie „een eigenmachtige scheidslijn tusschen zich en de zijnen als de alleen-getrouwen tegenover al de anderen als ontrouwen”? Geen sprake van: die memorie was een psalm: Kom, ga met ons, en doe als wij! Slechts zij, die de memorie doodzwegen trokken eigenmachtig een scheidslijn tusschen zich en de hunnen als de aan de overheid en het gegeven instituut vandaag, en God misschien later nog wel eens getrouwen, en al de anderen als ontrouwen, die men uitbannen moest, hun het woord en den kansel benemende.

Konkrete gehoorzaamheid!

Wie daartoe zich verplicht weet, zal het quietistisch standpunt niet aanvaarden, dat daar zegt: „onze verlegenheid is Zijn (Gods) gelegenheid”. De gehoorzame durft niet op al te verzekerde onbarthiaansche wijze „more geometrico”, met behulp van enkele gegevens uit onze aporetische verhoudingen een „gelegenheid” Gods te construeren; hij laat de verborgen dingen over aan den Heere, en wacht zich wel ervoor, het slop, waarin hij door zijn ongehoorzaamheid zichzelf en zijn kerk gewerkt heeft, te prijzen als mogelijke doorlochts-baan van Gods gerechtigheid en heerlijkheid. Hij weet, dat God roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren, en Hij heeft dat beleden in zijn geloof, dat hij zelf wedergeboren is, levend gemaakt, en zie, hij was dood. Men behoeft hem dus niet te verwijten, dat hij een „koningsmensch” waant te zijn, die in zijn hoogmoed Gods „gelegenheid” scheppen wil uit zijn eigen „niet-verlegenheid”. Ach, — men late dien onzin varen; zoo denkt onder ons niemand. Wij graven nog veel dieper, dan zij, die zeggen: „onze verlegenheid, onze a-porie, is Gods gelegenheid”, want wij belijden: Gods weg is niet een opengebroken slop van ons, doch hij is oneindig veel meer: hij is gelegd, daar, waar eerst geen weg was, ook geen slop. Hij is gelegd, die weg, door Hem, door Hem alleen, om 'teeuwig welbehagen. Hij is gelegd, daar waar bergen geslecht en dalen gevuld moesten worden, en waar een woestijn was, geen door-tocht, en ook geen slop, dat ten minste nog een in-tocht heeft. Maar juist omdat God Zijn weg door een almachtig wonder heeft gelegd, en door eenzelfde wonder zijn volk op dien weg gezet heeft, en het gewillig heeft gemaakt tot marcheren — juist daarom is Gods geschapen gelegenheid onze eenige, maar ook nimmer-fallende gelegenheid. De gehoorzaamheid komt nooit in het slop; daarin komen alleen zij, die haar niet onderkennen kunnen of willen. En die komen er ook allen.

Kerk of secte?

De tweede redenaar heeft den naam „secte” gegeven door te letten op wat de kerk der „Scheiding” (o, die naam!) deed NA het kritieke moment, toen de synode De Cocks memorie — geschreven door haar eigen kinderen — doodzweg. Wie evenwel den nadruk legt op de konkrete verbondsgehoorzaamheid, die zal eerder letten op hetgeen IN dat moment zelf geschied is. Daar ligt de rechtshandel open, en daar moet de critiek zich inzetten.

Laat ons naar elkander luisteren.

De één roept: ALLE stammen Israëls. Hij heeft gelijk.

De ander betuigt: alle stammen ISRAËLS. Hij heeft ook gelijk.

De Cock heeft beide roepstemmen verstaan en op de lippen genomen. Die hem uitwerpen, hebben de tweede veronachtzaamd en in het „alle” van de eerste een streep getrokken. Eigenmachtig; immers op andere wijze dan hun bevolen was. De één prijst Elia: hij bouwde een altaar op

Karmel. Een altaar van twaalf steenen, want de twaalf stammen hooren bijeen!

De ander hoort de lofprijzing aan, en zegt: ik prijs met u mee. Maar begin dan bij Elia's begin: hij sprak eerst: hoe lang hinkt gijlieden op twee gedachten? Dat was het woord, waarmee hij Israël weer liet ZIJN, wat het heette. En hij verdeed de Baalspriesters, ambtelijk. Dat was de daad, waarmee hij wat Israël heette, doch het niet was, verdeed. De TWAALF stammen Israëls? Zeker, zeker. Maar: dan ook de twaalf stammen ISRAËLS.

K. S.

UIT DE SCHRIFT

Hij heeft het gezegd.

Want Hij heeft gezegd: Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten.
Hebr. 13:5b.

Er is een vast en onlosmakelijk verband tusschen het spreken van God en het spreken der Kerk. Tusschen het beloven door den Heere, en het gelooven en belijden van Zijn kinderen.

Zie het maar in dit hoofdstuk.

Eerst heeft de Heere wat gezegd.

En dan gaat de Kerk spreken.

Hij heeft gezegd: Ik zal u niet begeven, en Ik zal u niet verlaten.

Zoodat wij vrijmoedig durven zeggen: De Heere is mij een Helper, en ik zal niet vreezen, wat mij een mensch zal doen.

Want... zoodat!

Hier blinkt weer door de heerlijkheid van het Woord Gods, dat alleen zekerheid geeft. Want daarop is alles gebouwd.

Daarom zijn, ook in onzen tijd, zoo arm de menschen, die zich willen wiegelen op vage vrome stemmingen, maar het onwankelbare Woord disputabel stellen.

Er niet in rusten met hun diepste zielsbestaan, er niet in verankerd liggen met hun geloof.

Anderen wachten bijzondere ervaringen of verzegelingen, beloften of influisteringen uit den hemel. Tot zolang durven zij niet gelooven. Zij verwachten den Heere dus in een weg, waarin Hij volstrekt niet beloofd heeft, te zullen komen, maar den weg, waarlangs Hij wel gezegd heeft te zullen naderen, betreden ze veel te weinig, versmaden ze vaak uit ongelooft.

De vervolgde christenen uit de Hebreëen waren door de vervolging in groote armoede. Er was voor hen onder de heidenchristenen gecollecteerd. En daar ze nog grooter verdrukking verwachtten, begonnen ze aan hun sober bezit krampachtig te hechten. Daarom komt het Woord des Heeren tot hen: Uw wandel zij zonder geldzuchtigheid en zijt vergenoegd met het tegenwoordige, want Hij heeft gezegd: Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten.

Het is niet twijfelachtig, wie deze HIJ is. Israëls Bevrijder en Verlosser ten dage der benauwdheid. De Vader van onzen Heere Jezus Christus, die hen tot het ware zaad Davids gemaakt had.

Wanneer heeft Hij dit gezegd? Niet minder dan driemaal in den loop der eeuwen. Eerst tot Mozes, toen tot Jozua, en eindelijk tot Salomo. Altijd in den zelfden vorm om het als een vasten regel aan zijn bondelingen in te prenten.

Tot Mozes, toen hij oud en moe de felle Enakieten moest gaan bekampen.

Tot Jozua, vlak voor den intocht in 't beloofde land.

Tot Salomo, toen hij geroepen werd, als tempelbouwer op te treden.

Nu konden de Hebreërs echter vragen: geldt dit wel voor ons? Het is tot drie grootvorsten in het rijk Gods gezegd.

Doch nu komt de Geest Gods het hier zeggen, in dezen zendbrief: Hebreërs, dit zegt God 66k tot u! Immers, tot alle strijders en leiders in Zijn koninkrijk, tot alle bouwers aan Zijn huis.

Ook tot ons komt dit woord in onzen bangen tijd, nu strijden en leiden en bouwen zoo heel moeilijk is. Wij weten: in Christus liggen alle beloften des Heeren vast. In Zijn onvergankelijk leven. In het hemelsche werk dat Hij, aan Gods rechterhand gezeten, voor Zijn kerk doet.

Daarom, bedrukten van hart, moedelooze kamers, ongetroosten, die klaagt: de Heere heeft mij verlaten en vergeten: grijpt Zijn Woord aan. Geloof Zijn gewisse beloften. Soms schijnt Zijn hand los te laten, opdat wij onze hulpbehoefte recht gevoelen zouden. En bidden zouden: ach Heere, verlaat mij niet om mijn zonden! Maar dan moeten we terug naar de Schriften.

Hoe heerlijk als onze ziel rust in het Woord, door den Geest aan ons hart geheiligd.

Dan hooren we het weer: Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten.

Tweemaal: IK.

De bezwaren klein, de Helper groot. Hij is almachtig en barmhartig. Hij zet Zijn machtig Ik in den strijd om te overwinnen.

Waarom zoude ge dan niet hopen? Gij, die de toekomst zoo donker ziet.

Voor uzelf en voor de kerk van Christus en de voltooiing van Zijn rijk in deze tijden.

Gij die klaagt: de vijanden zijn te machtig; de Jordaan is te diep; de tempelbouw te moeilijk.

Hoort des Heeren Woord: Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten. Dan kunt ge weer zingen: Ik roem in God, Ik prijs 't onfeilbaar Woord!

F. C. M.

Blijven bij het punt!

Dr A. Kuyper heeft eens — 't was in de oorlogsjaren — op de manier van een vertraagde film de daad pogen te ontleden van een duikbootcommandant, die een schip tot zinken gebracht en de opvarenden in den dood gedreven had. Zulk een analyse doe ieder, die een ander ervan beticht, dat deze in zijn critiek (dus in een oorlog, polemos) zich bedient (!) van het wapen (!) der „verdachtmaking“ (!).

Daarvan heeft „De Heraut“ mij beschuldigd. En van die beschuldiging zeg ik hardop, dat ik ze ver van me werp.

In zijn door mij overgenomen artikel beweert Prof. Kuyper, dat ik in mijn „Open Brief“ me van „uitvluchten“ bedient heb. Door de kwestie zóó te stellen, verschuift Prof. Kuyper het probleem.

Mag ik nog eens Prof. Kuyper herinneren aan zijn eigen thema? Zijn thema was niet: Prof. Wencelius is toch een goed calvinist en Prof. Schilder heeft op eigen gronden dat ontkend. Had Prof. Kuyper op grond van publieke stukken dat aangetoond, dan, maar ook dan alleen ware een verwijzing achteraf mijnerzijds naar anderen, Dr Beets, Dr van Lonkhuyzen, een „uitvlucht“ geweest.

Maar neen: het thema van Prof. Kuyper was: Prof. Schilder maakt gebruik van het wapen der verdachtmaking. Dat stond bovenaan in zijn artikel. Daarop liep het uit.

Welnu, in de bestrijding van DAT thema was mijn verwijzing naar Dr Beets, Dr van Lonkhuyzen geen uitvlucht, maar een heel normaal argument. Iemand, die beschuldigd wordt van de keus — ter bereiking van een doel in een zake-lijken „polemos“ — van een zeer leelijk wapen, gebruikt geen uitvlucht, maar argumenteert, als hij laat narekenen, hoe hij aan zijn wapenen gekomen is, en in welke onderstellingen hij er mee heeft geopereerd.

Zóó heb ik aangetoond, dat ik niet, om toch maar te kunnen critiseeren, kwaad zei van een mij onbekende, doch dat ik — net omgekeerd — de critiek inzake Parijs, wat de Calvin-herdenking-in-woorden betreft, en als totaal genomen, opbouwde uit wat in het publiek werd gezegd omtrent iemands publieke positie. Dr Beets — een verdiediger nog wel van het congres van Amsterdam — had opgemerkt, „dat ten minste de buitenlandsche Congresleden het niet zoo nauw opnamen met den term „Calvinist““. Volgens Dr Beets „BLEEK“ dit wel uit de tegenwoordigheid van Prof. L. Wencelius. Dr Beets had gedaan, wat ieder onbevangene doet: den man in kwestie beoordeelen naar zijn publieke positie aan een confessioneel-geteekende, en dan links-georiënteerde Quakerschool. Bedien ik mij nu kwaadwillig van een oneerlijk wapen, als ik dat geloof? Ben ik subjectief oneerlijk, als ik een voorstander van een door mij veroordeeld congres begin te gelooven, temeer,

waar hij mij niet meer opegt, dan dat ik van den buitenlander aanneem, wat ik ook van elken Nederlander, tot ik beter ingelicht ben, aanvaard? Vooral als ik, een particulieren brief krijsende over de zaak (zie verleden week), dan nog eens informeer bij hem, die Dr Beets' congres-welgezinde argumenten had doorgegeven? Is het de keus van een dum-dum-kogel, als Dr van Lonkhuyzen, op informatie uitgegaan bij Dr Beets, van dezen publiek de informatie krijgt, dat de connectie van Prof. W. aan een College, waarover Dr Beets het Nederlandsche publiek inlichtte in de Chr. Enc. (art. Friends, II, 210), hem (Dr Beets) wel wat vreezen doet voor zijn Calvinisme? En is het dan oirbaar, om het natuurlijk zóó en niet anders bedoelde woord (zijn calvinisme „verdacht“) anders uit te leggen dan Dr van Lonkhuyzen bedoeld heeft?

We zullen opzettelijk ons dezen keer met geen woord inlaten over de vraag, wat we van Prof. Wencelius' calvinisme denken moeten. Niet, om de zaak te ontloopen. Maar wel, om „De Heraut“ gelegenheid te geven, eerst de beschuldiging van oneerlijke bedoeling (zich bedienen van het wapen der verdachtmaking) terug te nemen. Heeft het blad daarna nog vragen, het kan antwoord krijgen. Maar we zullen voorshands blijven bij het thema, dat het orgaan zelf stelde, en laten ons geen ander opdringen.

Ik vind één poging van Prof. Kuyper tot argumentatie.

Het is deze: Prof. W. had zich bij het Amsterdamsche congres aangesloten, en dus verklaard, met de calvinistische belijdenis het geheel eens te zijn.

Maar „De Heraut“ weet wel, dat dit mij niets zegt. Wel, natuurlijk, omtrent de subjectieve bedoeling. Maar DIE heb ik bij geen enkelen congresganger in twijfel getrokken. Wel oordeelde ik, en oordeel ik nog, dat het mij een verraad aan de gereformeerde belijdenis schijnt, als ik van al de diverse dames en heeren, die het Amsterdamsche congres hebben bezocht — de lijst met namen ligt hier naast me — MIJNERZIJDS zou verklaren, dat zij „met de calvinistische belijdenis het geheel eens zijn“. Ik heb daar veel over geschreven: „De Heraut“ heeft de argumenten niet weerlegd. Dat hoeft ook niet; als het blad mij dan maar geen andere dingen laat zeggen, dan ieder van mij lezen kan. Dat Prof. Halfjema den congres-grondslag meent te kunnen aanvaarden, vind ik wonderlijker, dan dat een leeraar aan een links Quaker-college het doet. Toch zie ik het gebeuren.

Eén ding kan misschien misverstand hebben gegeven: mijn eerste opschrift „vrijzinnig en calvinistisch“. Dat was echter van dezelfde beteekenis, als wanneer ik spreek over „anti-revolutionair en hervormd“. Of over „modern en ethisch“. Of over „Turksch en paapsch“. Het ging niet over een persoon, maar over twee groepen, die elkaar ontmoetten bij de Calvin-herdenking. En dat die twee elkaar hebben ontmoet, dat is een feit. Vrijzinnigen hebben te Parijs in Prof. Kuyper de V. U. willen eeren. Dat ze hun modernisme niet onder stoelen en banken staken, dat zegt ronduit Prof. Dr G. Ch. Aalders. Dat zegt — en ik wilde dat ik het kon tegenspreken — ook het „Algemeen Weekblad“. Herinnerende aan de namen van Boegner, Choisy, Monnier, Lecerf, zegt het orgaan: dat deze theologen in ons vaderland voor het grootste gedeelte niet bij de Calvinisten, maar bij de Ethischen, of zelfs bij de min of meer Vrijzinnigen worden ingedeeld; dat ze in het geheel niet met de Nederlandsche Calvinisten kunnen worden vergeleken. Precies hetzelfde bedoelde mijn opschrift.

Indien Prof. Kuyper „de eer van onze christelijke pers hoog houden“ wil, dan bewijze hij zijn beschuldiging van: „zich bedienen van het (strijd)wapen der verdachtmaking“, of herroep ze. „Eer is leer“. Eerst als dat gebeurd is, ben ik bereid, verder te spreken over onderwerpen, die Prof. Kuyper mij zou willen voorleggen zijnerzijds. Ik weiger, een ander thema nù te behandelen dan zijn eerste.

K. S.

Een cursiveering van „De Heraut“ en een conclusie van „Haarlemsch Kerkblad“.

Ik ben genoopt, me nog eens bezig te houden met „De Heraut“, in verband met de vraag, of de promotie van Prof. Dr H. H. Kuyper niet de gedachte wekt, dat hij van gedachten is veranderd ter zake van wat hij in 1914 schreef tegen het promotierecht der Theol. School.

Vooraf merk ik iets op.

Er is in een Chr. Geref. orgaan — dat een artikel bouwde op pure fantasieën, en onware beweringen, waarop ik het orgaan reeds wees — beweerd, dat „De Reformatie“ partij koos inzake „Kampen“ en „Amsterdam“. Zulk een dwaze probleemstelling bewijst een te engen gezichtskring. Ons blad kiest wel, maar doet geen partij-keus. Het is geen „bijwagen“, noch van „Amsterdam“, noch van „Kampen“. Ons blad heeft alleen tot doel, wanneer het kwesties als de onderhavige aanraakt, te vragen, of een argumentatie, die jaren lang ons gereformeerde leven heeft gestuurd in een bepaalde richting, en ten slotte in het slop van de rich-

ting-loosheid¹⁾ (een zaak laten rusten, wegens „gebrek aan eenparigheid van gevoelen“) juist is geweest. En of ze nóg juist is. Er zijn er — getuige het Chr. Geref. orgaan — die zulk een onderzoek dadelijk tot een „partij“-kwestie maken. Er zijn gelukkig ook anderen, ook onder hen, die tot nu toe tegenstanders waren van het promotierecht der Theol. School, die het beter zien. Zij meenen met ondergeteekende, dat ieder christen, onverschillig wat hij vroeger dacht, zich van harte verheugen moet, indien onhoudbare argumenten ook als zoodanig worden gezien. Opdat er vrede kome. Ernstige menschen voelen het als een hinder, indien de Gereformeerde Kerken jaren lang met het mes, en broeders met een brok in de keel bleven zitten. Zij verlangen naar blijvend onderzoek, opdat we het leven niet verstikken en vergiften door partij-keus, die soms naar argumenten zóókt ter verdediging van wat men vooraf wilde (wereldgeleijkvormigheid!!!), doch elkaar als broeders vinden, wetende, over en weer elkaars argumenten ter toetsing over te geven voor Gods aangezicht.

Een onderzoek naar de nuchtere waarheid is niet partij-politiek. Het is juist het medicijn er-tegen.

De lezers herinneren zich, wat ik schreef over „De Heraut“ in verband met de promotie van zijn redacteur, onlangs te Parijs. „De Heraut“ was zoo vriendelijk, daarop te antwoorden.

In het eerste artikel trof ons dadelijk een cursiveering.

Wie een woord cursiveert, of spatieert, wil daarmee zeggen: let nu goed op, want anders vergist ge u.

Nu kan het mijn bedoeling niet zijn, „De Heraut“ thans te beantwoorden; ik weet niet, of het orgaan reeds uitgesproken is. Bovendien neig ik er toe, de kwestie t.z.t. afzonderlijk in een brochure te behandelen.

Maar op één punt wil ik toch even wijzen. Ds Boeijsing, die inderijd zoo vriendelijk was, nota te nemen van onze opmerking, komt thans na lezing van het eerste Heraut-artikel op de zaak terug. In een zeer vriendelijk gesteld artikel wijst hij op een uitdrukking, die door „De Heraut“ is gecursiveerd. Het betreft de woorden „OP EIGEN NAAM“. Prof. Kuyper had gezegd, dat „tot dusver“ (1914) „nog niet één Theologische School, ze moge dan Seminarie, College, of FACULTE DE THEOLOGIE heeten, zich het recht heeft aangematigd om OP EIGEN NAAM den doctoralen graad te verleen“.

De nadruk wordt thans gelegd op dat „OP EIGEN NAAM“. Ds Boeijsing merkt naar aanleiding daarvan op:

„Het blijkt, dat dit citaat niet goed gelezen is, door de uitdrukking „op eigen naam“, waarop een sterke klemtoon moet gelegd, te veronachtzamen“.

Tot zoover Ds Boeijsing. Die sterke klemtoon is er in 1914 door „De Heraut“ zelf niet op gelegd. Wat ons betreft: men mag in 1935 die uitdrukking zelf allen klemtoon geven, dien men wil. Want ook met den klemtoon erop houden we vol: de vrije protestantsche theol. fac. van Parijs promoveert OP EIGEN NAAM.

In „Minerva“, Jahrb. d. gel. Welt, 1934, 2e Abt. komt de Conseil de l'Université voor. Bij de „membres de droit“ geen enkel lid dezer theol. fac. Bij de „membres élus“ evenmin. Bij de „membres désignés par le Conseil“ evenmin. Tot de officiële faculteiten behoort de prot. theol. fac. niet. Wel wordt nog in „Minerva“ tot de officiële instellingen der UNIVERSITEIT gerekend het „Institut Catholique“ (Enseignement supérieur, libre), met een faculté de théologie, een fac. de droit canonique, fac. de phil., fac. de droit, fac. des lettres, een école supérieure des sciences, een école sup. de comm. cours publics et cours libres. Maar de Vrije Prot. Fac. wordt onder een afzonderlijk hoofd vermeld, geheel los staande van de universiteit.

Voorts: ik herinnerde reeds aan het jaar 1906: scheiding van kerk en staat. De wet was gedateerd 9 Dec. 1905; maar niet dadelijk werden de banden doorgesneden: zoo heeft b.v. de faculteit van Montauban eerst op 1 November 1906 officieel hoeven te verdwijnen (L. Vié, in L'Université de Toulouse, son passé — son présent, 1229—1923, Toulouse, Ed. Privat, 1923, p. 95). Men herinnere zich dit, en lette dan op het volgende.

In den Catalogue des thèses et écrits académiques van het cursusjaar 1905—1906 staat de protestantsche faculteit van Parijs nog vermeld onder de Universiteit, en kon men nog opgeven de proefschriften van M. Goguel, H. Monnier (thèses de doctorat) en J. Lajciak (doctorat de l'université, nog iets anders). Maar in denzelfden Catalogue over 1906—1907 vindt men onder de Université de Paris geen woord meer over de Fac. de Théol. Evenmin in dien van de volgende jaren (ik controleerde tot 1923). Deze Catalogue, officiële uitgave van het Ministère de l'instr. publique) volgt na 1914 de

1) Het is dus geen kwestie van meerderheid tegen minderheid (zoals Ds Boeijsing meent). Wij allen zitten in het slop: wij moeten er allen uit.

indeeling deeling 2 een univ er teverg proefschr pas in 12 (verder z meld voc gische dis Prof. Fa Nu lett tates. Ve van Aug. ciël ops.

We no Goguel (théol.). de Par de théol. Lajciak staat er Théol. Pr zijn pro Univer Fac. de dissertat verklarim president doch bov ciële ve mer: le Paris M ook de Monnier „Thèse“ theol. fac Fac. Liba ontbre siteit. blad; en et per vice-do vice-recl eerstgenc de sancti teit, ma door der nog vóór siteitsver slechts t de fac zien, en vice-doy Ik me geschied niet te conclusie zijn pret.

LT

„Gespa woorden material schen m intuïtie zijn. De inwendig Meermal ter misl naar elk Aldus In zijn W. Kran deze afw aan de heid gee maar al vermoeie het terre dige har zijn eige verha tot hun Het is stelling goeden In ho niet ma gemakke Ten es meer „I verschij

1) Wol